

DÜNYA EKONOMİSİNE YÖNELİK GLOBAL TEHDİTLER; DÜNYADA GÜVENLİK VE TEHDİT KAVRAMININ EVRİMİ VE GLOBAL GÜVENLİK İÇİNDE ULUSAL GÜVENLİK PERSPEKTİFİ

* **Prof. Dr. Kerem ALKIN**

****Dr. Can Fuat GÜRLESEL**

Giriş

Dünya Ekonomisi, altın ve gümüş paranın kullanımının yaygınlaştığı M.Ö. 1000'H yıllardan bu yana, globalleşme sürecinde önemli adımlar gerçekleştirmektedir. 15. ve 16. Yüzyıl'a damgasını vuran keşifler dönemi, Avrupa Devletleri arasındaki "ticaret savaşları"nın boyutunu genişletmiş, sömürgecilik ve köleliğin kurumsallaştırılması, global rekabete bağlı maliyet dengeleri açısından, hammadde ve işçiliğin ucuz temini anlamında öne çıkmıştır. Sanayi Devrimi ve Kapitalist Ekonomik Sistem'in oluşumuna bağlı olarak, dünya ekonomisinin önde gelen ülkeleri, global yapıya canlılık getirmek amacıyla, "Altın Para Standartı"nı oluşturmuşlar ve 1870 ile 1914 arası işleyen uluslararası para sistemi, dünya ekonomisine de bir canlılık getirmiştir.

1. Dünya Savaşı 'mn ülkeleri korumacılık tedbirlerine yöneltmesi ve dünya ekonomisinin daralması, 1929 Buhranı'nı beraberinde getirmiş ve 2. Dünya Savaşı'nın

---

* İstanbul Ticaret Üniversitesi Ticari Bilimler Fakültesi Öğretim Üyesi .

** Stratejik Araştırmalar Enstitüsü.

Avrupa bacağıının sonuçlandığı 1944 yılında, dünyanın önde gelen ekonomileri yeni bir uluslararası para sistemine bağlı olarak, yeni bir dünya düzeninin oluşturulmasına yönelik adımları başlatmışlardır. Bunun bir sonucu olarak, 1949 yılında Genelleştirilmiş Tarifeler ve Ticaret Anlaşması'nın (GATT) yürürlüğe girmesi ile birlikte, global anlamda ekonomik ilişkileri kısıtlayan her türlü uygulamanın kaldırılmasına yönelik çalışmalara ağırlık verilmiştir. GATT Anlaşması'nın hükümlerinin 1995 yılında Dünya Ticaret Örgütü (WTO) tarafından devralınmasından bu yana, kotaların 1 Ocak 2005 yılı itibariyle sıfırlanması yönünde, önemli bir aşamaya gelinmiştir.

Bu noktada, haberleşme teknolojisindeki olağan üstü gelişmelere bağlı olarak, 1980 sonrası dünya ekonomisinde, "liberalleşme" rüzgarının da etkisi ile, 2000'li yılların başında dünya ekonomisi yılda 7 trilyon dolara ulaşan bir ticaret hacmi gerçekleştirme noktasına gelmiştir. Ancak, aynı 7 trilyon dolarlık işlem hacminin uluslararası para ve sermaye piyasalarında 3 gün içerisinde gerçekleşiyor olması, dünya ekonomisi açısından, sermayenin bu derece akışkan hale gelmesi nedeniyle, endişe kaynağı da olmaktadır.

Diğer bir önemli endişe kaynağı ise, 1991 Temmuzunda Sovyetler Birliği'nin dağılması sonrası ortadan kalkan "iki kutuplu" dünya düzeninde, "simetrik tehdit" in yerini, "asimetrik tehdidin almış olmasıdır. Yani, "iki kutuplu" dünyada tehdidin ABD ve SSCB'den gelmesi; yani, tehdidin kaynağının neresi olduğu belli iken, bugün global terör tehdidine bağlı olarak, ekonomik değerler açısından tehdidin nereden geleceği belli olmamakta ve ülkeler "asimetrik tehdit'e açık hale gelmektedir. Bu çerçevede, global ekonomi açısından bu "asimetrik tehdidi" besleyen unsurları ve dünyada güvenlik ve tehdit kavramının evrimini daha derinlemesine incelemek yararlı olacaktır.

1. Global Ekonomiye Yönelik Sorunlar ve Tehditler

1990'lı yılların başında gündeme gelen ilk "Körfez Krizi" global ekonomi için ihtiyaç duyulan enerji kaynaklarının gerekliliği ve korunması yönündeki beklentileri Öne çıkarır İken, 1997 yılında patlak veren "Asya Krizi" ise uluslararası sermayenin akışkanlığının belirli riskler yarattığı yönündeki endişeleri güçlendirdi. Asya Krizi, bu risk algılamasının yanı sıra, global ekonominin "talep daralması" sorununa da hazırlıksız olduğunu gösterdi. Global talep daralması sorunu, gelişmiş ekonomilerin nüfus artış hızındaki büyük boyutlardaki yavaşlamayı işaret etmesinin yanı sıra, dünya nüfusunun yüzde 85'ini oluşturan gelişmekte olan ekonomilerdeki halkların "Global Yoksulluk" sorununun da altını çizmekte.

Sorun sadece, global anlamda yoksulluğun irdelenmesi ile bitmiyor. Bu sorun beraberinde, "Global Göç" sorununu da getiriyor. Yılda, 500 ile 1 milyon insanın kaçak göç yoluyla, başka bir ülkeye sığındığı, gelişmiş bir ülkeye sığınarak, siyasal mülteci anlamında, oturma izni almaya çalıştığı bir dünyadan söz ediyoruz. Türkiye ise, "kaçak göç"ün geçiş alanı üzerinde olması nedeniyle, bu sorunu pek çok açıdan derinlemesine yaşıyor. Kaçak göç sorunu, beraberinde "Mülteci Kampları" sorununu da getiriyor. Dünyanın birbirinden uzak coğrafyalarında, milyonlarca insan mülteci kamplarında, olağan üstü koşullarda yaşam mücadelesi vermekte ki, bu durum "küresel terör"ün gelişmesine zemin teşkil edebilecek radikal eğilimleri güçlendiren bir sosyo-ekonomik yapıyı da beraberinde getiriyor.

Dünya ekonomisi, bu noktada, global talep daralması, global yoksulluk gibi önemli sorunlar ile mücadele verir İken, global ısınmanın yarattığı "kuraklık" riskinin, mevcut sorunları daha da katmer leşti ren bir etki yarattığını vurgulamak gerekmekte. Ve, nihayet dünya ekonomisini korkutan bir diğer önemli başlığın "kitlesele İmha silahları" sorunu olduğu da hatırlatılmalıdır. Gelişmekte olan ekonomilerin de sahip

olduğu bu silahlar, global yoksullaşma sorununa bağlı olarak, küresel terörün eline geçme riski taşımaktadır. Bu nedenle, dünya ekonomisi, aralarında Türkiye'nin de yer aldığı 10 gelişmekte olan ekonomiyi kendi coğrafyaları için "ekonomik ve ticaret diplomasisini yürütecek ekonomiler olmaları konusunda motive etmektedir. Aksi durumda, dünya ekonomisini tehdit eden bu önemli konu başlıkları bölgesel ve kıtasal savaşları yeniden gündeme getirebilecek diplomatik sorunlara sebebiyet verecektir. Bu noktada, dünya ekonomisine yönelik yeni güvenlik ve tehdit algılamalarını daha yakından değerlendirmek yararlı olacaktır.

2. Güvenlik Kavramını Tanımı ve Önemi

Belirli bir çerçeveyi tanımlamak açısından güvenlik ve onu somutlaştıran yapılar, birey seviyesinden ülke seviyesine kadar vazgeçilmezlik sınırlarını korumaktadır. Ancak, güvenliğin kendisine ait sınırlamaları daima genişleme isteğiyle çerçevesini zorlamaktadır. Yaşanan olaylar ve ortaya çıkan ihtiyaçlar bu değişikliği çoğu kez zorunlu hale getirmektedir.

Korunma isteğiyle ortaya çıkan ve koruma dürtüsüyle kurumsallaşma eğilimine giren güvenlik kavramı, yatay bir toplumsal ilişki noktasını yakalamakta zorlanmıştır. Bunun temelinde yatan, kamu güvenliği yaklaşımında görülen dikey tedbirler alma isteminin ortaya koymak istediği etkinliktir. Güvenlik değişimin etkilerinden en çabuk etkilenen bir esnekliği de beraberinde taşımaktadır. Güvenliğin gelecek projeksiyonunu ortaya koymadan önce güvenlik kavramı ve alt tanımlarını açıklamakta yarar vardır. Güvenlik fonksiyonel olarak çeşitli evrelerden oluşmaktadır. Stratejik ve taktiksel olarak bu evreleri ayırt etmek daha açıklayıcı olacaktır.

Stratejik Güvenlik:

Güvenlik açısından bir yönelimin tehdit ve risk seviyesini belirleyen bazı **davranışlar** bulunmaktadır. Hedef ile davranışı sergileyen taraf arasında hedefi gözetleme, hedefi tarife yarayan çalışma, hedefi açığa çıkartıcı yer değiştirmeler, hedefi negatif olarak tanımlama ve propaganda, hedef yönelme, hedefle temas ve saldırı anı ile saldırı sonrası oluşan etkiler belirli seviyede tedbirlerin alınmasını gerektirmektedir. Bu açıdan ilgi önleyici, yönlendirici ve caydırıcı tedbirlerin alınması süreci stratejik güvenlik olarak tanımlamaktayız. Stratejik güvenlik temel olarak güvenlik perspektiflerinin çerçevesini belirlemektedir.

Taktik Güvenlik:

Hedefle temas noktasında başlayan, ilk temas, cevap hakkı, mukabele biçimi, saldırı sonrası tedbirler ve devamlılık gösteren yöntemler ile stratejik güvenlik bölümündeki tedbirlerin uygulama biçimlerine ilişkin teknik yönü daha belirgin süreci taktik güvenlik olarak tanımlamaktayız. Taktik güvenlik fiziki güvenlik perspektiflerinin çerçevesini belirlemektedir.

Fonksiyonlarının etkileri açısından güvenliğe ilişkin aşağıdan yukarıya tasnif etme ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Güvenlik personel, sektör, kamu ve ulusal güvenlik başlıkları altında değerlendirilebilir.

Personel Güvenliği

Temel olarak insan doğasından kaynaklanan, güvende olma ve güven verme işleminin kavramsal çerçevesi birey güvenliği olarak tanımlanabilir. Personel güvenliği fiziki olarak alınması gereken tedbirler ile psikolojik olarak rahatlatıcı önleyici tedbirlerden oluşan bir bütündür. İnsanın doğa koşullarından korunmak için inşaa etmeye başladığı ev ve barınak ile başlayan güvenlik içinde olma çabaları bugün yüksek teknolojinin olanaklarıyla üst seviyeye tırmanmıştır. Personel

güvenliği bireyin kendisi tarafından alınması gereken tedbirlerin yanı sıra kamu otoritesinin sunmakla mükellef olduğu bir kamu hizmeti olarak da şekillenmektedir.

Sektör Güvenliği:

Grup, örgüt, şirket veya organizasyonların korunma, koruma ve devamlılığı sağlayacak ilgi önleyici tedbirleri alma işlemlerinin gerçekleştirildiği süreç sektörel güvenlik çerçevesidir. Sektörel güvenlik ünite güvenliği, toplumsal güvenlik, fiziki güvenlik, kurumsal güvenlik ve alna güvenliği gibi başlıklar altında toplanabilir. Burada ifade edilen çerçeve kamu sorumluluğu altında veya kurumsal sorumluluk altında stratejik ve taktik seviyede alınması gereken tedbirleri çerçeveleyen bir güvenlik yaklaşımıdır. Organizasyon içerisinde yürütülmekte olan bir güvenlik faaliyeti söz konusudur.

Kamu Güvenliği:

Vatandaş ve kamu üst sınırı arasında kalan ve kamusal alan ile özel alanın toplamından oluşan bir çerçeveyi tanımlamış kurallar altında koruma ve kamunun kendisine ait korunma faaliyetlerini içeren süreç kamu güvenliği kavramıdır. Kamu güvenliği genel asayiş hizmetleri ile devlet sistemine dönük iç ve dış güvenlik hizmetlerinden oluşan bir perspektifi içermektedir. Kamu güvenliği toplum anlamına gelmesi itibarıyla vatandaşları; devlet anlamına gelmesi itibarıyla yönetim ünitelerini kapsayan faaliyetler bütünüdür. Bu açıdan vatandaş-devlet ilişkilerinin düzenlenmesinde etkin bir rol oynamaktadır.

Ulusal Güvenlik:

Yukarıda anılan faaliyetlerin yürütülmesi başta olmak üzere alınması gereken tedbirlerin ve devletin siyasi, sosyal, dış politik, ekonomik ve askeri çıkarlarının korunması ve geliştirilmesi için stratejik seviyede yapılan çalışmalar bütünü olarak, ulusal güvenlik kavramı güvenlik yapılanmasının en geniş güvenlik yaklaşımıdır.

1950' lerden itibaren kurumsallaşmaya başlayan ulusal güvenlik kavramı bugün için yatay bir seyirde ve çok geniş bir bant aralığında bulunmaktadır.

Ulusal güvenlik stratejik güvenliğin en üst yapısı ve toplam güvenliğin bir şemsiyesi konumundadır. Stratejik güvenliğin askeri, siyasi ve ekonomik olarak üç temel saça ayağı bulunmaktadır. Askeri güvenlik kuvvet imkanlarının en azında dengede ve mümkünse lehte bir üstünlük seviyesinde kaiması amaçlarıyla faaliyetlerini sürdürmekte olup doğası gereği sürekli değişim içerisinde. Siyasi güvenlik ülke yapısının ve yönetsel seviyesinin tehditlere karşı stratejik önleyici tedbirler ve taktik seviyede sürekli korunması çerçevesinde faaliyetlerini sürdürmektedir. Ekonomik güvenlik ise, tüm çalışmaların en iyi seviyede yapılmasını sağlayan ekonomik imkan ve kabiliyetlerin geliştirilmesi ve korunması konusundaki stratejik seviyedeki çalışmalarını sürdüren bir yapıdır.

Global değişimin saça ayağı olarak güvenlik, değişimi ilk algılayan ve genellikle yapısal değişikliğini en hızlı şekilde başaran bir perspektife sahiptir. Güvenliğin değişimini etkileyen bazı tanımlar bulunmaktadır. Bunlar, tehdit tanımı, düşman tanımı, düşman davranışları, teknolojik olanaklar, insan gelişimi ve doğal değişikliklerdir. Bu tanımlar üzerinde meydana gelen değişiklikler güvenliği hızla etkilemektedir. 11 Eylül saldırısı ile birlikte de bu tanımlar üzerinde önemli değişiklikler olmaktadır. Örneğin, tehdit kavramı içerisinde yer alan terörizm ciddi bir sıçrama yapmıştır. Fonksiyonel olarak yaşanan değişiklikler ile birlikte bunlara bağlı yapısal değişiklikler de yaşanmıştır. Örneğin, Amerika Birleşik Devletlerinde İç Güvenlik Bakanlığı kurulmuştur.

11 Eylül saldırısı dışında gelecek 30 yıllık gelişmelere ilişkin analizlerin ortaya çıkardığı bazı değişim ihtiyaçları da güvenliği önemli oranda değiştirmektedir. BİZ gelecek elli yıllık dönemi "Nanoteknolojik Çağ" olarak tanımlamaktayız.

Nanoteknoloji bilgi teknolojisi ile bioteknolojinin birlikte yürütülmesinden ortaya çıkan bir türev teknolojisidir. İnsan yaşamının mutlak konformizme tabi olmasını hedefleyen bir yaklaşım olarak, insan yaşamında önemli değişiklikler getirmektedir. İnsanı tanımlayan biyolojik unsurların teknolojik olarak sayısallaştırılmasını ve her ortamında izlenebilmesini, karşılığında kolaylaştırıcı ve rahatlık sağlayıcı ortam yaratmayı amaçlayan bir dönem olarak nanoteknolojik dönemin gerektirdiği bir güvenlik yaklaşımı ortaya çıkmaktadır. Bu yaklaşım kamu güvenliği için izleme, kontrol ve engelleme faaliyetlerinin elektronik ortama taşınması sürecini gerektirmektedir. Bu ise, insan ağırlıklı güvenlikten teknoloji ağırlıklı güvenliğe geçişi ve bunun içerisinde beşeri hataları azaltmayı fakat kurallardaki esnekliği ortadan kaldırma sonucunu doğurmaktadır.

Gelişen teknoloji ve 11 Eylül saldırısının sonuçları açısından güvenlik kavramında ulusal ve uluslararası değişimleri sıralamakta yarar vardır.

3. Tehdit ve Düşman Kavramının Evrimi

1990 Temmuz'unda yayınlanan Londra Konferansı sonuç deklarasyonu ile soğuk savaşın bitişi resmi olarak ilan edilmiştir. Aradan geçen on yıl sürecinde global güvenlik ve politik koşullar büyük değişiklikler yaşarken aynı dönem içerisinde artan veya biçim değiştiren güvenlik yaklaşımı dünya için yeni ve geniş tanımlı bir tehdit boyutunu ortaya çıkartmıştır. 1989 yılında Romanya'da Çavuşesko'nun halk ayaklanması sonucu devrilmesi, Berlin duvarının yıkılması ve devam eden olaylar ile iki Almanya'nın birleşmesi Avrupa coğrafyası üzerinde güvenlik açısından tehdidin boyut değiştirmesi, dünyanın diğer bölgelerinde meydana gelen yeni krizler ve çatışmalar genel dünya güvenliği açısından karşılıklı etkileşim içerisinde bulunan bir süreci başlatmıştır.

11 Eylül saldırısı ile geçiş süreci içerisindeki kavramsal değişim ve gelişim önemli bir mesafe kaydederek tehdit ve düşman tanımı açısından belirli bir çerçeveyi yakalamıştır. Tehdit ve düşman tanımı açısından öncelikle bir tehdit algılama metodolojisini ortaya koymak gerekmektedir. Bu metodoloji aynı zamanda gelecek süreçte ortaya çıkacak değişiklikleri yakalamayı ve tanım üzerinden ihtiyaç duyulacak değişiklikleri yapmayı sağlayacaktır. Güvenlik, tehdit ve ekonomi-politik açıdan tanımlan ve hazırlıkları belirleyici özellikte bir stratejik yaklaşımında bulunmanızı sağlayan, devrim niteliğinde çok önemli üç değişiklik yaşanmıştır. Bu değişikliklere sonraki bölümlerde daha ayrıntılı değinilecektir. Birinci değişiklik jeostratejik devrimdir. Dünya politikası açısından coğrafi zeminlerde meydana gelen değişiklikler iki kutuplu yapıdan sonra karmaşık bir süreç ve etkin coğrafi faktörlerin katılımıyla çok taraflı yeni bir atmosferi beraberinde getirmiştir. Jeostratejik devrim ile piyasa ekonomisi, demokrasi, global diplomasi ve bu diplomasinin arkasında yer alacak yeni askeri konsept ve İttifaklar önemli hususlar olarak algılanmaktadır.

İkinci değişiklik enformasyon devrimi olarak nitelenmektedir. Enformasyon devrimi üç noktada tasnif edilebilir. Bunlardan birincisi, enformasyon teknolojisinde meydana gelen büyük değişim ve gelişimdir. Teknolojinin üretimi ve transferi yazılımının kontrolü ve diğer konular global politikayı şekillendirmekte önemli bir yer tutmaktadırlar. İkinci olarak bilginin taşınması ve engellenmesi konusunda devam eden mücadelelerdir. Üçüncü olarak, ise kültür ve değerlerin enformasyon ortamında hızla yaygınlaşması ve karşılıklı etkileşimi yaratması nedeniyle devlet yönetimlerine karşı dolaylı etkileri yaratmaktadır. Enformasyon devrimi bu açıdan güvenlik kavramını tamamen değiştirmeye zorlamaktadır.

Üçüncü değişiklik ise, yönetim devrimidir. Ülkelerin İç politika hedefleri ve dış politika hedeflerinde yaratılan genişleme ve aynı ölçüdeki kısıtlamalarla yönetim anlayış ve biçimleri üzerinde çok önemli değişiklikler ortaya çıkmıştır. Bu durum ise

yayılmacı devlet politikalarının azalmasına ve yönetimler arası İlişkinin geliştirilmesine olanak tanırken karşılıklı bağımlılıkları arttırmaktadır.

Yukarıda anılan her üç devrimle birlikte dünya politikası ve ekonomik İlişkilerinde değişiklikler ortaya çıkarken buna bağlı korunması gereken ve elde edilmesi gereken hedefler de yeni ve daha geniş bir zemin bulmaktadır. Bu zemin üzerinde taraflar arası tehdit ve düşman tanımı için yeni bir algılama metodolojisi gelişmektedir. Tehdit kavramı daha az belirgin fakat daha geniş riskler şeklinde yeni bir içeriğe kavuşmaktadır. Algılamada esas olan İse aşağıdaki temel konulara karşı duyulan hassasiyet ile orantılı bir metodolojidir:

- a) Uluslararası terörizmle mücadele
- b) Saldırma amacı güden agresif politikayı engelleme
- c) Tehlikeli silahların yaygınlaşmasını engelleme
- d) Demokrasiyi yaygınlaştırma ve koruma
- e) İnsan hak ve hürriyetleri ile global demokratik değerleri yayma ve koruma
- f) Piyasa ekonomisini geliştirme ve yayma
- g) Finansal istikrarı koruma
- h) Refahı yaygınlaştırma ve artırma
- i) Çevre ve sağlık koşullarını iyileştirme ve koruma
- j) Yolsuzluk ve organize suçlarla mücadele
- k) Göçler, nüfus ve mülteci hareketlerini kontrol

Yukarıda sayılan konular ile ilgili olarak ülkelerin ekonomik, politik ve temel güvenlik yapılarına karlı gelişecek her türlü davranış ve bu davranışı sergileme niyeti tehdit olarak algılanmaktadır. Metodolojik olarak bu algılama üç kategoride değerlendirilmektedir:

1. Kategori: Ulusal Fiziki Tehdit
2. Kategori: Ulusal Çıkar Tehdidi
3. Kategori: Ortak Değerler Tehdidi

1 inci kategori devletlerin veya ulusların kendi varlıklarını hayati seviyede sürdürmelerine engel olmayı amaç edinen veya hayati koşulları ortadan kaldırmayı amaçlayan tehditleri nitelemektedir.

2 inci kategori devletlerin veya ulusların hayati olmayan ancak refahı ve zenginliği engelleyici veya refaha ulaşmak için gerek duyulan yolları ortadan kaldırmayı amaçlayan tehditleri nitelemektedir.

3 üncü kategori ise, tüm dünya için var olması gerektiğine inanılan barış, refah, demokrasi, insan hak ve hürriyetleri ile diğer global demokratik değerlerin varlığını engelleyen veya ortadan kaldırmayı amaçlayan tehditleri nitelemektedir. Bu kategori aynı zamanda global tehdit kavramının da temel alt yapısını oluşturmaktadır.

Tehdit algılama metodolojisi belirtilen temel konularla ilgili olarak yukarıda ifade edilen kategorilerdeki sıralamaya uygun olarak en dıştan en içe doğru bir seyir izleyerek bu kavramı geniş bir taban üzerine bina etmektedir. Bu metodoloji sıvık tehdit durumunda, yapısına göre ulusal, bölgesel veya global tehdit olarak birden fazla ülkenin tehdit uyarı seviyesini belirlemektedir. Nicel ve nitel açıdan tehdidin gelişimi, bazı özellikleri itibarıyla tehdit açısından alt gruplara ayırmak gereğini ortaya koymaktadır. Bu açıdan, yedi alt grupta tehdidi sınıflamak uygun olacaktır:

- a. Bölge ve devletten kaynaklanan tehditler
- b. Uluslar üstü gruplardan kaynaklanan tehditler
- c. Teknolojinin tehlikeli kullanımından kaynaklanan tehditler

- d. Güçsüzleşen yönetimlere sahip devletlerin edilgen tehditleri
- e. Saldırgan devletlerin yarattığı tehditler
- f. Birleşik amaçlı istihbarat alt ortaklarının yarattığı tehditler
- g. Çevre ve sağlığa saldırı amaçlı tehditler

Tehdit açısından en çok göze çarpan iki konuyu metodolojiye yansıtma gerekmektedir. Bunlardan birincisi, global bilgi alt yapılarının güvenliğine ilişkin tehditlerdir. Siber saldırılar başta olmak üzere ülke yönetimlerini felç etmeyi sağlayacak seviyede bilgi penetrasyonları ve network sistemlerini ele geçirme amaçlı davranışlar Öncelikli tehdit konumundadır. İkinci olarak ise, tehdidi yaratan veya tehdidin ülke içi uzantıları konumunda bulunan saldırıların uzun bir süre sivil yaşam formlarında sessiz bekleyişlerini sürdürmeleridir. Bu ise, sivil yaşam **formları** üzerine devlet kontrolünü arttırmak için birey yaşamını kısıtlayıcı tedbirlerin alınmasını gerektirmektedir. Ortaya çıkan durum yeni güvenlik yaklaşımında tehdidin tanımı ve biçimi üzerinde meydana gelen değişimlerin bireylerin ve toplumların yaşamlarını da ciddi şekilde değiştireceği gerçeğidir. Coğrafi yapılardan kaynaklanan statik tehditler varlığını azalarak devam ettirmektedir. Buna rağmen, özellikle körfez havzası ve Doğu Asya'da sıcak halde statik tehdidin belirgin olduğunu hatırlatmakta ve yakın bir sürede artarak varlığını sürdürmektedir. Yukarıda belirtilen bir çok temel konuyla ilgili olarak aktif tehdit için 2010 yılına kadar belirgin bir artış ve buna paralel olarak çatışma önleyici yeni birliktelikler olabilecektir.

2010 yılına kadar olan süreçte uluslararası yeni yapıya yönelik tehditler önceki dönemlere göre farklılaşacaktır. Belirli başlıklar altında vermeye çalıştığımız tehdit kavramına ilişkin unsurları biraz daha detaylandırmakta yarar vardır.

a) İç Çatışma Unsurları

Küreselleşme sürecinde kopuk, demokratik açılımları sağlayamayan, otoriter rejimler ile toplumsal talepleri bastıran, enformasyon teknolojisine uzak, demografik baskılar altında ve gelir dağılımının bozuk olduğu yoksul ülkelerde İçsel çatışmalar, toplumsal uzlaşmazlıklardan kaynaklanacaktır. Bu çatışmalar, toplumsal taleplerin bastırılması ile karşılanması arasındaki dengeye göre; kısa veya uzun süreli, kısır ve uzlaşmaz olacaktır. Süreç toplum ile siyasi otorite arasında olacak, uzlaşmazlığın yarattığı istikrarsızlık kalıcı olursa kaotik ortamlar ile karşılaşılacaktır. Bu nedenle içsel çatışma unsurları bölgesel, hatta uluslararası ilgi alanına sıçramış olacaktır.

İçsel çatışmalar çoğu zaman ülke içi yer değiştirmeler, mülteci akımları, insan hakları ihlalleri, dini ve etnik ayrımlardan, artan göç baskısından da kaynaklanacak veya bu sonuçları verecektir.

Bu sonuçların önemli bölümü sınır ötesini, komşu ülkeleri de olumsuz etkileyecek ve onları da çatışma sürecinin içine çekebilecektir. Sahra Afrika, Karkaslar ve Orta Asya, Güney ve Güney Doğu Asya, Orta Amerika ve ANDEAN ülkeleri içsel çatışma unsurları için potansiyel bölgelerdir. Çatışma unsurlarının bölgeyi ve global sistemi tehdit etmesi halinde uluslararası organizasyonların müdahalesi istenecek ve müdahaleler yapılacaktır.

b) Uluslararası Terörizm

Terörizm uluslar üstü terörizme dönüşmektedir. 11 Eylül saldırısı ile birlikte bu yönde önemli mesafeler alınmıştır. 2010 yılına kadar olan süreçte Devletlerin terörist gruplara resmi ve siyasi desteği giderek azalacak ve hatta kopacaktır. Ancak zayıf yönetimler ve ekonomiler, etnik - dini ve kültürel gerginlikler, sınır kontrollerinin zayıf olduğu yerler uluslar üstü terörizmin iticisi ve olanak sağlayıcısı alanlar olacaktır.

Uluslar üstü terörizm giderek enformasyon teknolojisinin olanaklarını kullanarak, uluslararası bir ağ içinde az sayıda, ancak stratejik ve kitle ölümleri ile sonuçlanacak eylemler gerçekleştirecektir. Bu eylemlerin devletler veya ideolojik gruplar ile bağlantısı ise belirgin olmayacaktır. Hareketli terörizm grupları ile mücadele giderek teknoloji içerikli hale dönüşecektir. Teknolojisi yetersiz geri ülkeler için bu grupların faaliyetleri ve varlıkları önlenemez (ulaşamaz) olacaktır. Bu nedenle iç ve dış terörizm yöntemleri tamamen değişmiştir.

c) Stratejik Altyapılara Tehditler

2010 yılına kadar olan süreçte global bütünleşmeyi sağlayan uluslar arası altyapıya tehditler artacaktır. Yeni dönemin stratejik ekonomik altyapısının iletişim, ulaştırma, taşımacılık, finansal sistem, enerji gibi sektörlerle hizmet veren bilgi işlem ve enformasyon teknolojisi ve araçları oluşturmaktadır. Global ekonominin dinamikleri değiştirmektedir. Geçmiş dönemde Barajlar, enerji merkezleri, rafineriler, limanlar stratejik altyapıyı oluştururken, bugün için teknolojik altyapı hayati önem kazanmıştır. Altyapıya fiziki ve elektronik saldırılar ile bilgi işlem altyapısına ve ağlarına yönelik siber saldırılar tüm global çalışma sistemlerini durdurabilecektir. Enformasyon teknolojisine dayalı operasyonlar, askeri güçlere karşı elektronik savaş, enerji silahlarının kullanımı, ülkelerarası elektronik ve enformasyon ağını koparma, bilgi işlem altyapılarının çökertilmesi tehditleri ortaya çıkmaktadır.

d) Kitle İmha Silahları

2010 yılına kadar ülkelerarası sıcak çatışma olasılığı oldukça düşüktür. Konvansiyonel silahlar ile nükleer silahlar savunma amaçlı ve caydırıcı olma niteliklerini taşımaya devam edecektir. Uluslar arası yeni yapı için tehdit oluşturan ise Kitle imha silahları olacaktır. Kısa ve orta menzilli balistik füzelerin Kitle imha silahları ile donatılması durumunda, bu silah grubuna sahip ülkeler ciddi tehdit

unsuru oluşturmaktadır. Kitle imha silahları biyolojik veya kimyasal silah teknolojisindeki gelişmeye bağlı olarak önem kazanmaktadır.

Kitle imha silahları teknolojisine sahip olan Rusya, Çin, Irak, İran ve K. Kore balistik füze teknolojilerini de değiştirerek veya balistik füze satışları yaparak bu tehdit unsurlarını taşıyan ülkeler olmaktadır. Rusya ve Çin'in bu silahları ve teknolojiyi diğer ülkelere de satma olasılığı bulunmaktadır.

2010 yılına kadar kitle imha silahlarının kullanılması olasılığı, topyekün konvansiyonel silahların kullanılması veya nükleer silahların kullanılması olasılığından daha yüksektir. Kitle imha silahlarına karşı en açık tehdit altına olan ülke ABD olacaktır. ABD'nin Özellikle deniz aşırı askeri ve ekonomik birimleri hedef olacaktır. ABD, bu nedenle kitle imha silahlarının üretimi ve kullanımı odaklı olarak bu ülkelere yönelik stratejilerini yeniden belirleyecektir. ABD bu füze tehdidi karşısında Füze Savunma Kalkanı sistemi projesini yakın bir süreçte ve etkin olarak hayata geçirecektir.

e) Riskli Ülkeler

2010 yılına kadar dört ülkede yaşanacak gelişmeler, uluslar arası istikrarda belirleyici olacaktır. BU dört ülkenin özelliği; gösterecekleri olumlu gelişmeler uluslar arası istikrara olumlu katkıda bulunacak ve dünya gücü olacaklardır. Ancak aynı ülkeler sahip oldukları bu potansiyelin yanı sıra, iç ekonomik ve siyasi sorunların yol açabileceği olumsuzluklar ile yeni uluslar arası yapının istikrarını bozabileceklerdir. Bu konumda olan ve bıçak sırtı olarak nitelendirilen dört ülke Çin, Rusya, Japonya ve Hindistan'dır. Bu ülkeler demografik yapıları, ekonomik büyüklükleri ve askeri güçleri ile kendi içlerinde ekonomik ve siyasi istikrar arayışı sırasında dünya açısından riskli konumdadır. Bıçak sırtı dengede uluslar arası yeni yapıyı tehdit edecek gelişmeler, Çin'in ekonomik gelişmesinin kesilmesi, siyasi

idarenin otoritesini kaybetmesi veya Çin'in ekonomik olanaklarını askeri güce çevirerek önlenemez bir güç olmasıdır. Rusya için ekonomik küçülmenin ve kaotik ortamın kalıcı hale dönüşmesidir. Hindistan'da eşitsiz ekonomik gelişmenin geleneksel toplumsal yapıda sosyal patlama yaratmasıdır. Japonya'nın ise on yıldır içinde bulunduğu resesyondan çıkamaması ve ekonomik olarak dünya gücü olmaktan uzaklaşmasıdır.

f) Organize Suçlar ve Yolsuzluk

Organize suçlar; önceki dönemlerde yaşanan ülkeler arası sıcak çatışmalar ve savaşlar kadar ulusal egemenlikleri ve toprak bütünlüğünü tehdit eder hale gelmektedir. Organize suçların kurumsal yapılaşması artmakta, organize suç örgütleri giderek güçlenmekte ve küresel kartellere dönüşmektedir. Küreselleşmenin açıklarını ve olanaklarını istismar eden organize suç örgütleri çeşitlenmekte ve uluslar arası ağlarını genişletmektedirler. Uyuşturucu madde trafiği, kara para aklama, stratejik madde, konvansiyonel ve nükleer silah kaçakçılığı, insan kaçakçılığı gibi alanlarda yoğunlaşan uluslar arası suç örgütlerinin işlem hacmi yıllık 600 milyar dolara ulaşmıştır. Soğuk savaş sonrası yaşanan organize suç patlamasının bir başka yönü de yolsuzluklardır. Ekonomi ve gelir açısından zayıf ülkelerin iktisadi faaliyetlerini suça dayalı ekonomi üzerine kurma eğilimleri ve tercihleri ile devlet-siyaset-organize suç örgütleri arasında karşılıklı bağımlılıklar yolsuzluk ekonomisini doğurmuştur. Uluslar arası suç örgütleri, maddi güçler ile devletleri, devletlerin yönetimlerini ve uluslar arası yeni yapıyı tehdit eden boyuta ulaşmıştır. Uluslar arası suç örgütleri, yolsuzluk ve kara para ile mücadele, İdeolojik rakipler (düşmanlar) ile savaştan daha güç olacaktır.

g) Zorunlu Göçler ve Sığınmacılık

Ülkeler ve sınırlar arası yer değiştirme sayısı giderek artmaktadır. 2000 yılında 50 milyona ulaşan bu sayısının 2010 yılında 120 milyona ulaşması öngörülmektedir.

Zorunlu göçler ve sığınmacılığın kaynağı sıcak çatışmalar ve savaşlardı. Ancak önümüzdeki süreçte nedenler değişmektedir. Sığınmacı akını, toplu sınır dışı etme, etnik temizleme, doğal afetler yüzünden yerinden edinme, kalkınma programlarının uygulanması sonucunda yerinden edilme, zorunlu göçler ve zorunlu iç göçler, nüfus aktarımı, nüfus mübadelesi, isteğe aykırı biçimde yurduna geri gönderme ve zorunlu geri dönüşüm yanı sıra, sosyopolitik kökenli uluslar arası göç sığınmacı ve sığınma kavramını ve tehdidini yaratmıştır. Genişleyen sığınmacı hareketi, giderek artan bir biçimde ulusal ve bölgesel güvenliğin önemli bir unsuru olarak algılanmaya başlamıştır. Sığınmacı akımına maruz kalan ülkeler, ekonomik, siyasi-etnik-sosyal açıdan sıkıntılar yaşamaktadır.

h) Gezeenin Güvenliği

Gezegelimiz 2010 yılına kadar olan süreçte kendini besleyebilecek, yenileyebilecek olanaklarını, doğal kaynaklarını tüketmektedir. Su, enerji, orman, canlı Örtüsü gibi kaynaklar hızla tüketilmektedir. İklim değişiklikleri ve bunun etkileri ile oluşan öngörülemez doğal felaketler gezegeni yaşamsal bir eşige getirmiştir. Küresel bir ekopolitik gereksinimi dünya gündemine oturmuştur. Nüfus patlaması ve çevre kirliliği, bilgi toplumu ve teknolojik gelişme süreçleri ile paradoks oluşturmaktadır. Çevre korumasında küresel bir aksiyon planı üzerinde uzlaşılmaktadır. Aksi takdirde demografik ve ekolojik gidiş, klasik güvenlik tehditlerinin de yetiştirme alanı olacaktır.

Düşman kavramı yerine daha çok rekabet edilen ülke veya unsur kavramı daha çok kullanılmaktadır. Dolaylı savaş ortamına dönük tehditler artarken örtülü olarak düşman kavramı açık tarifler ile ifade edilmekte olup düşmanı isimlendirme eğilimi düşük profile kaydırılmaktadır.

4. Uluslararası Güvenlik ve Global Güvenlik Kavramının Evrimi

1990 sonrası süreç global güvenlik için şartları tamamen alt üst ederken aynı zamanda geçen dönemde bir çok yeni olayla yeni güvenlik ekolojisi net bir tanıma kavuşmamıştır. Ancak 11 Eylül saldırısı ile birlikte böyle bir tanımın ortaya çıkması daha fazla hız kazandırmıştır. Global güvenlik için iki temel zemin bulunmaktadır. Bunlardan birincisi global tehdit, diğer ise global dengedir.

Genel olarak otoritelerin kabul ettiği ve 1945'ten itibaren uzun bir süre devam eden mevcut global denge, Berlin duvarının yıkıldığı 1989 tarihinden itibaren bozulmuştur. Sovyetler Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri tarafından korunan karşılıklı stabilite dünya için geçerli fakat yeterli olmayan bir dengeyi temsil etmekteydi. Ancak yapının bozulmasıyla beraber denge kaybolmuştur. Bu denge kaybı ile ortaya çıkan gerilim stratejisi ise, global ekonomik yapıyı (serbest piyasa ortamını), global güvenlik yapısını (güvenlik mimarisini), global sosyal yapıyı (yoksulluk dengesini) ve global sivil yaşam formlarını yöneten siyasi yapıyı (yönetiş mimari) sarsmıştır. Bu sarsıntı ile birlikte dünyanın çeşitli bölgelerinde krizler ve çatışmalar yaşanmıştır. Halen bir çoğu devam etmekte olan bu krizler ve çatışmalar global güvenlik için temel sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ortaya çıkan dengesizliği giderme çabaları 11 Eylül saldırısı ile birlikte büyük bir ivme kazanmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nin girişimiyle dengeyi yeniden kurma arzusu, global bir cesarete dönüşürken, aynı zamanda güvenliğin güce dayalı üstünlük ,ile birlikte mücadelenin temel aracı olarak sahnedeki yerini aldığı da görülmektedir. Yeni bir global dengenin on yıl içerisinde kurulması beklenmektedir. Bu açıdan global güvenliğin evrimi büyük Ölçüde 2010 yılında tamamlanmış olacaktır. Yeni global denge kurulması çalışmalarında dolaylı global üstünlük mücadelesinin bir diğer adıdır. Dengeyi etkin ve belirleyici olarak kuran lehine bir sonucun alınacağı kaçınılmazdır. Bu açıdan global dengeyi tesis mücadelesinde,

reel-politik sınırlar içerisinde bir belirleyicilik esas olacaktır. Bu mücadelede tarafların birbirlerine karşı olan tavırlarında politik nitelikli olanların karşılıklı kışkırtıcılık, askeri nitelikli olanların baskıcı ve belirleyici; ekonomik nitelikli olanların ise karşı tarafı zorlayıcı olması beklenmektedir.

Global denge kurulurken, hem dengeyi kurma aşamasında hem de dengenin korunması açısından yeni bir güvenlik terazisine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu terazi global seviyedeki konuların kıtasal ve bölgesel ağırlıklarını ve merkezi konularını belirlemek açısından açıklayıcı ve konuyu kolayca kavrayıcı bir özellik taşımaktadır. 21 inci yüzyılın ilk çeyreğine girerken yeni " Global Güvenlik Terazisi" değişen tehdidin ve tehdit sathının tanımı açısından önceki teraziden farklılıkları bulunmaktadır. Yeni global güvenlik terazisi şu temel özellikleri taşımaktadır:

- a. Sıcak tehdit için artış yönelimi ve tehdidin baskı yönü Pasifik ile Yakındoğu arasındadır. Bu, geniş oranda İslam coğrafyasının tamamına yakını kapsamaktadır.
- b. Risk oluşma alanı Atlantik-Afrika boynuzu ile Asya Pasifik arasında kalan güney orta hat üzerinde yoğunlaşmaktadır.
- c. Oluşmakta olan yeni çok taraflı denge içerisinde coğrafi tehdit alanı itibariyle Avrupa-Atlantik güvenlik ortaklığının tanımı ve içeriği önemli ölçüde değişmektedir.
- d. Özellikle Pasifik bölgesinde ABD ile Çin arasında karşılıklı güç tehdidi kışkırtıcı bir nitelikte giderek artmaktadır.
- e. Global güvenlik terazisinin dengesi doğu Avrasya'da Hint Okyanusu bölgesinde ve batı Avrasya'da Doğu Akdeniz bölgesinde ayarlanacaktır.
- f. Global güvenlik terazisi etkin bir sıcak tehdidi barındırmaktadır. Bu tehdidin belirgin muhatapları olarak Çin ve ABD'yi görmekteyiz. Ancak tehdidin seviyesini belirleyen ağırlık ve esnek taraflılık konumu bulunan ülkeler olarak

da AB ve Rusya Federasyonu'nu ve çatışma alanının içinde kalan olarak da Türkiye ve İsrail'i konumlandırmak gerekmektedir.

Global güvenlik için denge dışındaki diğer zemin ise global tehditlerdir. Bir Önceki bölümde tehdit kavramı üzerindeki derinleşme ve genişleme tanımlanmış bulunmaktadır. Tanımlanan tehdit, ulusal, bölgesel, kıtasal ve global olarak aşamalı bir genişleme eğilimindedir. Küresel terörizmin aksiyonları ile birlikte tehdide karşı duyarlılık gittikçe artmaktadır. Bunun dışında kalan diğer konular ile birlikte global tehditleri ve tehdit alanlarını tanımlanmakta yarar vardır.

Global Tehditler ve Tehdit Alanları

a. Terörizm

Politik, Ekonomik ve Etnik gibi çok çeşitli olarak ortada olmasına karşın amaçları itibarıyla global bir düşman olarak tanımlanmaktadır. Etkisi ve sathı itibarıyla üç aşamalı bir niteliğe sahiptir.

1. İç terörizm
2. Sınır aşan terörizm
3. Küresel terörizm

Bölgesel etkili olmasına karşın bir ülkenin kendi sınırları dışında konuşlanan ulusal ünitelerini hedef alabilmesi itibarıyla global güvenlik açısından terörizm öncelikle global tehdittir. Bu global tehdidin yaygınlık ve artan risk alanları ise şu şekilde sıralanmaktadır.

1. Ortadoğu
2. Kafkaslar
3. Hint Üçgeni

4. Kuzey İrlanda
5. Latin Amerika
6. Orta Afrika
7. Kuzey Afrika
8. Güneydoğu Asya
9. İç Asya
10. Balkanlar

b. Saldırgan ve Agresif Politika (Radikalizm)

Dini ve Etnik nedenlere dayalı olarak geliştirilmekte olan ve bir diğer ülkeyi ya da grubu yok etmeyi veya sindirmeyi amaç edinen agresif politikaların yol açtığı radikalizm en önemli bölgesel nitelikli global tehdittir. Bu tehdidin en yaygın olduğu alan din kaynaklı çatışmalardır. Araç olarak en çok terörizmi kullanan bu tehdit biçiminin global merkezi bugün İçin Ortadoğu ve İç Asya'dır. Artan etkisiyle birlikte Güneydoğu Asya'da ve Afrika'da da bu yönde karakteristik güvenlik problemi görülmektedir.

c. Tehlikeli Silahlar ve Silahlanma

Politik, askeri ve ekonomik teşviklerle birlikte nükleer, kimyasal ve biyolojik olmak üzere çeşitli nitelikteki tehlikeli silahların üretimi ve sahip olma çabaları global güvenlik açısından çok önemli tehditler sıralamasındadır. Agresif politika izleyen devletlerin bu silahlara sahip olması sıcak ama beklemekte olan bir tehdidi var kılmaktadır.

d. Uluslararası Suçlar

Uyuşturucu kaçakçılığı, İnsan kaçakçılığı, illegal para transferleri gibi örgütlü işlenen suçlar yeni bir boyutta global bir tehdit konumuna yükselmiştir. Yeni yapı

değişken sınırlar, hiyerarşik olmayan yönetim ve az miktardaki sabit yapısıyla uluslar arası suçun takip edilmesini ve toplumları yönlendirme yeteneklerinin kırılmasını zorlaştırmaktadır. Özellikle kirli ilişkilere girmeye müsait politik yöneticilerle girilen ilişkiler bu tehdidi daha da artırmaktadır. Bu tehdidin alanları şu şekilde sıralanmaktadır:

1. Uyuşturucu Maddeler Kaçakçılığı ve Trafiki
2. Nükleer Madde Kaçakçılığı ve Güzergahları
3. İnsan Kaçakçılığı ve Güzergahları
4. Finansal Suçlar ve Transfer Olanakları

e. Mülteciler, Göç ve Nüfus

Doğal ve teknolojik afetler sonucu veya ekonomik ve politik sebeplerle her yıl artan oranda mülteci göçleri ve artan nüfustan kaynaklanan sorunları artık global bir tehdit olarak Öncelikli bir konuma sahiptir. Bu tehdidin alanı genellikle gelişmiş ülkelerin sınırları veya bu ülkelere geçişte kullanılacak özelliklere sahip ara ülkelerdir.

f. Çevre ve Sağlık

Sanayi üretim alanlarından dolayı oluşan tahribatlar, kaynaklan kötü ve doğru kullanılmamaktan oluşan kısıtlamalar, toprak yetersizliği, orman tahribatı ve SU yetersizliğinden kaynaklanan çok önemli ve global seviyede bir tehdit oluşturan çevresel problemler gelecek yüzyılın daha belirgin konusu olmaya devam edecektir.

Güvenlik devletlerin ve toplumların bağımsızlığını ve bütünlüğünü ve uluslar arası istikrarı koruma yeteneğidir. Tek kutuplu yapının ortaya koyduğu bir düzensizlik ile birlikte global güvenlik, yeteneklerini ortaya koymakta zorlanmaktadır. Bu nedenle de, bölgesel uyuşmazlıklar ve çatışmalara müdahaleler konusunda gecikmeler yaşanmaktadır. Yeni global güvenlik siyaseti askeri, ekonomik ve teknolojik güce dayalı bir yaklaşımı sergilemektedir. Güvenlik siyaset; tehditlerden uzak kalma,

tehditleri oluşturan nedenleri yok etme üzerine kurulu bir esnekliği beraberinde taşımaktadır. Geliştirilmiş diplomasi ve caydırıcılık ile güç politikasına dayalı bir birliktelik saldırganlığı zayıflatmaktadır. Tehdit algılamalarındaki çeşitleme ile kapsamı geniş, esnek, değişken bir güvenlik yaklaşımı önem kazanmaktadır. Ulusal, bölgesel ve global öncelikler, global güvenlik siyasetinde evrensel bağımlılığı artırmaktadır. Askeri alanın dışında tehdit algılamalarına bağlı esnek ve uluslar arası işbirliklerini ekonomik, siyasi ve sosyal alanlara taşıırken global güvenliğin hizmet hedefini de ülke, bölge, insan ve gezegen güvenliği seviyesine çıkartmaktadır.

5. Global Güvenlik Siyasetinin Etkisinde, Türkiye'nin Ulusal Güvenliği İçin Perspektifler

Enformasyon devrimi, coğrafi sınırların stratejik konumlarının hızlı değişimi ve sorunlar karşısında birlikte hareket etme zorunluluğu karşısında danışma ve diyalog mekanizması gelişmiş yeni yönetim anlayışı ile birlikte global tehditler karşısında global güvenlik için de global bir güvenlik siyaseti gelişmektedir. Global güvenlik siyaseti üç temel strateji üzerine bina edilmektedir:

- a) Global istikrarı korumak
- b) Global caydırıcılığı arttırmak
- c) Global demokratik değerleri korumak ve yaygınlaştırmak

Bu üç temel konu tüm ülkelerin birbirleri ile kurdukları ilişkilerin temel karakteristiğini oluşturmaktadır. Paylaşılabilir bir güvenlik için ortak ilkelerin belirlenmesi kaçınılmazdır. Karşılıklı bağımlılık sığrama yapabilen bir saldırganlığa karşı ortak önleyici tedbirlerle mümkün olacaktır. Bu nedenle bu üç ilkede buluşmak her ülke için ulusal güvenlik siyasetinin birinci önceliği olmalıdır. Bunların dışında ayrıca her ülkenin kendi ulusal güvenlik siyaseti ve bu siyasete ilişkin stratejileri

bulunmaktadır. Ayrıca, uluslararası güvenlik için önem arz eden global güvenlik kuruluşlarının da izledikleri güvenlik stratejileri son derece belirleyicidir.

Global güvenlik ekolojisindeki (şartlarındaki) yukarıda sıralanan değişiklikler ve yaşam alanındaki değişimlerle birlikte ortaya çıkan güvenlik değişikliği hem kavramsal olarak hem de yapısal olarak Türkiye'de de etkilerini göstermektedir. Ülkemizin içinde bulunduğu derin etkili ekonomik krizin yarattığı risklerle birlikte uluslararası güvenlik yapısındaki gelişmeler güvenlik açısından yeni kuralların ortaya çıkartılması, merkezi bilgilendirme ve merkezi ulusal veri tabanı tanımlayıcı özellikler somutlaştıracaktır. Fiziki güvenlik kapsamında genel asayiş hizmetlerinin dışında kalan alanlarda teknolojik güvenliğin katkısı artacaktır. İç güvenlik yapısını daha keskin çizgilerle ayırılmakla beraber hak ve hürriyetlerin uygulanmasında esnekliklerin artacağı beklenmektedir. İç güvenlik ile ilgili olarak yeni bir yapılanmaya gidilmesi beklenmektedir.

Sınır aşan terörizmin yanı sıra küresel etkili teknolojik ve ekonomik saldırıların yaratacağı riskin etkileri Türkiye'de de hissedilecektir. Bu açıdan Türkiye'de istihbarat yeniden yapılanması kaçınılmaz olacaktır. Ayrıca, askeri güvenlik kavramı çerçevesinde yaşanan teknolojik ve operasyonel değişiklikler sayısal olarak ordu yapısında değişiklikler yaratacaktır. Yakın zamanda yapısal olarak da (ordu komutanlıklarının kaldırılarak doğu-batı komutanlığı kurulması gibi) kuvvetin uygulama üniteleri ve karargahları seviyesinde değişiklikler söz konusu olabilecektir. Ulusal güvenlik kavramına yansıyan değişiklikler çerçevesinde yönetsel seviyede ekonomi ve güvenlik belirleyici yerini alacaktır. Güvenliğin ekonomisinin geleceği açısından ekonominin güvenliğinin sağlanması çerçevesinde yönetsel seviyede yeni stratejik uygulamaların çerçevesi genişleyerek yapısal sonuçları beraberinde getirecektir

6. Bir Diğer Güvenlik Kavramı Olarak Ekonominin Güvenliği ve Güvenliğin Ekonomisi

Askeri ve siyasi varlığın devamı ve gücü stratejik olarak ekonomi ile doğrudan ilişkilidir. Özellikle, 11 Eylül saldırısı sırasında görülen ekonomik etkilerin de bir sonucu olarak artık iki kavram çok önem kazanmaktadır. Bunlardan birincisi, güvenliğin ekonomisi yani güvenliğin güvenliğidir. Bireyin yaşam alanının güvenliğinden başlayıp kamusal alanın güvenliğine ve üstte ulusal güvenliğin mevcudiyetine kadar varlık, gelişim, üstünlük ve refah için güvenliğin ekonomisi en önemli belirleyicidir. Miktar kadar güvenlik sağlanmaktadır. Bu açıdan miktarın varlığı, aittin İması ve korunması güvenlik için kaçınılmazdır. İkinci konu ise, ekonominin güvenliğidir. Güvenliğin ekonomisi için ekonominin güvenliğini sağlamak temel esastır. Ekonominin güvenliği ise üç aşamalıdır. Birinci aşama, ekonomik yapının global ölçeklerde üretim, rekabet ve kalite olanaklarına sahip olmasının sağlanmasıdır. İkinci aşama, ekonomik yapının yukarıda ifade edilen olanaklarla donatılmasını ve sürdürülmesini sağlayacak bir yönetime sahip olmasının sağlanmasıdır. Üçüncü aşamada ise, kurumsal ve sektörel olarak ekonomik yapının fiziki ve stratejik güvenliğinin sağlanmasıdır. Modern güvenlik yaklaşımının geleceğinde ekonominin güvenliği ve güvenliğin ekonomisi açısından birinci! seviyeye çıkartılacaktır.

Sonuç olarak, önümüzdeki 10 yıllık dönem, bu güvenlik ve tehdit algılamalarının derinlemesine değerlendirildiği bir dönemi tanımlamakta. Dünya ekonomisinin ihtiyaç duyduğu enerji kaynaklarının güvenliği ve global ekonominin canlandırılması açısından, gelişmekte olan ekonomilerin yaşam standartlarının yükseltilmesi ve eğitime önem verilmesi gerekiyor. Kalıcı demokrasi, dünya

ekonomisi açısından da istikrar ifade etmekte. Bu sorunlara yönelik başarısızlık ise, dünya ekonomisi açısından daha kaotik gelişmelerin habercisi olacaktır.